

TULEVAISUUS AIHEENA AVAJAISTEN TUNNUSTUKSETTOMASSA TILAISUUDESSA

ESA YLIKOSKI

Viime vuosien tapaan eduskunnan vuoden 2026 valtiopäivien avajaispäivän ohjelmaan kuului tunnustukseton tilaisuus eduskunnan tiloissa samaan aikaan, kun Tuomiokirkossa oli avajaisjumalanpalvelus. Eduskunnan varapuhemies **Tarja Filatov** osallistui tunnustuksettomaan tilaisuuteen, jossa puheen pitivät eduskunnan tulevaisuusvaliokunnan puheenjohtaja **Anna Kontula** ja tulevaisuuden tutkimuksen professori **Petri Tapio**.

Kontula kävi puheessaan läpi Prometheus-myytin historiallisia tulkintoja ja niiden sekä yleisemmin myyttien suhdetta tulevaisuuskuviin. Hän pohti myös sitä, miten käsityksemme tulevaisuudesta rakentuu siihen, mitä voimme tietää, mihin voimme vaikuttaa ja mitä emme tiedä, ja miten nämä ulottuvuudet suhteutuvat aikaan.

Petri Tapion puheen pääteema oli poikien ja miesten koulutuskielteisyys. Peruskoulussa ja lukiossa pojat pärjäävät nykyään heikommin kuin tytöt. Heillä on suurempia keskittymisvaikeuksia oppisisältöön. He keskittyvät tyttöjä useammin mieluummin toimintaan kuin kurinalaiseen lukemiseen ja asioiden ymmärtämiseen kirjallisen pinnistelyn kautta.

Mistä ilmiö johtuu? Useista tekijöistä tärkein on kansainvälisten sosiaalisen median alustojen tuottama kuplaantuminen tyttöjen ja poikien juttuihin. Satojen miljoonien käyttäjien tuottamat ja kuluttamat sisällöt jauhautuvat algoritmien voimasta profiileiksi jakamalla käyttäjät eri kategorioihin, jotka ovat vahvasti sukupuolittuneita. Pojille tarjotaan erityisesti toimintaan perustuvaa sisältöä.

Muitakin syitä on: koulumaailman ensisijainen tehtävä tuntuu olevan opettaa lapsia istumaan hiljaa paikallaan. Liikuntatuntien määrää on vähennetty viime vuosikymmeninä. Perinteisiä lasten välitunteilekkeitä saatetaan pitää liian vaarallisena.

Negatiiviset skenaariot 1 ja 2

Mihin tämä poikien ja miesten koulutuskielteisyys voi johtaa? Ensimmäinen uhkaskenaario liittyy nuorten miesten syrjäytymiseen. Kun koulussa ei ole tehty riittävästi töitä opintojen eteen, pojat pärjäävät keskimäärin tyttöjä heikommin hakiessaan korkeakouluun opinkelemaan. Näin ollen yhä suurempi osa heistä jää tutkinto-opiskelun ulkopuolelle. Naiset vievät kiinnostavat työpaikat. Yhteiskunnan eriytyessä sukupuolen mukaan erilaisiin sivistysluokkiin, nuorten miesten arvo parisuhdemarkkinoilla heikkenee. Nuoret miehet katkeroituvat, naisviha ja sen vastavoimaksi nouseva miesviha nostavat päätänsä.

Toinen uhkaskenaario ei ole yhtään parempi. Siinä nuoret miehet eivät syrjäydy, vaan koulutuskielteisyydestä tulee maan tapa ja tiedevastaisuudesta normi. Työpaikkoja jaetaan hyvälle tyypeille, ensisijaisesti ”hyville jälkille”, mahdollisesti sukulaisuus- tai muiden suhteiden perusteella. Tällöin itseluottamus korvaa osaamisen työmarkkinoilla. Naisten rooliksi työelämässä jää hoitaa tehokkaasti miesten antamia työtehtäviä ja suorittaa kirjallisia ilmaisia sisältäviä tehtäviä. Siis palvelu miehiä silloin, kun tekoäly ei näitä palvele.

Tässä skenaariossa on naisten vuo-ro katkeroitua – he tekivät toistakymmentä vuotta ahkerasti töitä opintojen sa eteen, mutta hankittua osaamista ei arvostetakaan työnhaun yhteydessä. Tämäkin lisää sukupuolten välistä epäluottamusta. Lopputuloksena suomalaisten yritysten innovaatiokyvykyys heikkenee – ilman tiedettä ratkaisut tehdään vain mututiedon perusteella.

Positiivinen skenaario

Mikä sitten olisi positiivinen skenaario, joka taklasi molemmat näistä uhkaskenaarioista? Miten saada koulutuksen arvostus pidettyä korkealla riippumatta sukupuolesta? Kouluissa pitäisi erityisesti kiinnittää huomiota siihen, että liikuntatuntien määrää lisättäisiin,

älypuhelinien käyttö niin tunneilla kuin välitunneillakin kiellettäisiin ja paikallaan istumisen kesto tauotettaisiin entistä enemmän. Vastapainoksi tehtäisiin keskittymistä terävöittäviä tehtäviä, joissa oppijan huomio ei harhaile pitkin internetiä.

Tässä hyvässä skenaariossa perheillä on merkittävä rooli lukemisen ja laskemisen tukemisessa. Jo päiväkodeissa kiinnitetään erityistä huomiota siihen, että leikkejä ei jaeta tyttöjen ja poikien leikkeihin. Esimerkiksi vanhat piha-pelit voisi nostaa kunniaan. Hyvässä skenaariossa rekrytoinnit työpaikkoihin tehdään osaamisen perusteella, ja käytännön sekä teoreettista osaamista arvostetaan yhtä lailla. Tämä koskee kaikkia sukupuolia.

Kaikki edellä mainitut skenaariot ovat Petri Tapion mukaan mahdollisia. Ensimmäinen, nuorten miesten syrjäytymisen skenaario, on jo käynnissä, ja sen vastaveto, sivistyksen ja kirjallisuuden vähättely on alkanut. Kumpikin voi kuitenkin kärjistyä huomattavasti lisää.

Kolmannelta toivottavasta skenaariosta on olemassa heikkoja signaaleja, kuten koulujen mahdollisuus kieltää kännyköiden käyttö koulupäivänä tai vaikkapa se, että koululaisten fyysisen toimintakyvyn mittauksissa on pitkän laskun jälkeen ollut lievää paranemista. Paljon on kuitenkin vielä tehtävää.

Esa Ylikoski

Kommentti Petri Tapio skenaarioon: Kirkon rippikoulujen lopussa tekemien kyselyjen mukaan poikien keskuudessa konservatiiviset arvot ja myös uskonnollisuus olisivat nousseet parin kolmen viime vuoden aikana. Suhtautumisessa heikompiin sukupolivähemmistöihin ja maahanmuuttajiin erot tyttöjen ja poikien välillä ovat olleet silmiinpistävän suuria. Myös uusi Nuorisobarometri 2025 kertoo 15-29-vuotiaiden naisten ja miesten välisistä suurista erosta arvoliberaalisuuden ja arvokonservatiivisuuden suhteen.

Sama

